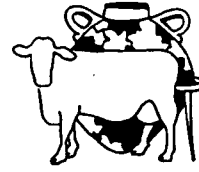

חדשות מן העבר

קורס לבוקרים ותיקים

ימצא פרטים אישיים ועל מעשי ראשונים בסדרת הרשימות של הח' שלמה דורי במדור "חדשות מן העבר" וליקוטן בספרי מערכת "משק הבקר".

מכל מקום, בקורס כזה לומדים הרבה ולא רק מן ההרצאות המעניינות – כולן פנים אל פנים, כאשר האמצעי הדידקטי (עזר לימודי/הוראותי) היה לוח שחור וגיר לבן. רק המתקדמים ביותר השתמשו בגיר צבעוני, ועל חלוקת חומר מודפס דלגו בכלל, כי כל "החניכים" ידעו קרוא וכתוב. למי שאז עוד לא נולד – את המחשבים ואת המצגות הצבעוניות המציאו רק עשרות שנים יותר מאוחר.

אך לא רק מן ההרצאות למדנו, אלא גם מהחלפת נסיון וידע מעשי בתנאים של ראשית המאה ה-20, ואולי גם מן המעשה החקלאי והכפרי של העולם הישן, בכלל. אז המעשה החקלאי היה שזור בהוויה החברתית, ועד כמה שזכרוני מגיע, כלל לא דיברו על עשיית הון פרטי, כסף ובורסה – אלא התמקדו בעיקר בכלכלת הענף כחלק מן המשק השיתופי בכללותו. בהקשר זה אני נזכר בסדרת הרצאותיו של דר' לווה, שחידש לנו מושגים כמו יעילות ייצור, פחיתת ההכנסה מייצור חלב, ועוד. אגב כך מן הראוי לציין הופעת ספרו "כלכלת המשק החקלאי" בהוצאת

כמובן, הוויכוחים סביב נושאים מסוג זה היו מושפעים לא-מעט מן האידאולוגיות שרווחו אז בתנועות ההתישבות השונות. אולם, כל אלה נשמרו בפרופורציה הנאותה כי בכל זאת, המשותף היה רב מן המפריד בינינו. לא אשכח את המפגשים החברתיים המרגשים, בערבים ואחרי ההרצאות, כולל שירה בצוותה.

כפי הנראה זה בא וגובר עם הגיל. כך יצא כשדפדפתי ומיינתי בפעם המיידע-כמה תמונות מן העבר בכלל, ומעברי החקלאי/רפתני בפרט – נתקלתי בתצלום ישן, אפילו קרוב לעתיק במונחים של היום. תצלום זה הזכיר לי תקופה רחוקה לא רק בזמן, אלא גם במונחים רבים אחרים – רצון ויכולת, עבודה וחברה, אמונה בעתיד ובדרך.

זה היה, אולי בסוף '49 או ממש בראשית 1950, כאשר במקרה פגשתי את הח' שלמה גל (שהלך לעולמו רק לפני כמה חודשים בקיבוץ גבעתי-חיים), אז חבר מזכירות המ"ב ופעיל בשטח במגוון נושאים. הוא הציע לי, אז צעיר בן 25 בקושי (אבל שופע בלורית), להשתתף בקורס לבוקרים ותיקים שאמור היה להתקיים עוד לפני פסח אותה שנה במשך שבועיים. המקום – המדרשה החקלאית ע"ש רופין, שזה עתה הוקמו שני בנייני כיתות דו-קומתיים וגם חדר-אוכל ומטבח צנוע. בהעדר מגורים הלינו אותנו בכתות הקומה העליונה.

בהנחה, המבוססת על התצלום הר"ב, שאמנם כל "התלמידים הוותיקים" התפקדו לצורך הנצחת סיום הקורס, השתתפו בו 42 חברים וחברות מכל אזורי הארץ בהם הפעילו רפתות. על התישבות בערבה עוד לא דובר אז. ובכן, התאספה שם קבוצה של ותיקים ממש מן העליה השניה אפילו ואני הרגשתי צעיר וקטן מאד לידם, ביניהם בני המאה ה-19, עם נסיון של 20 ו-30 שנה ברפת ובחקלאות, בכלל.

גם צוות המרצים היה מרשים – פרופסורים, דוקטורים ואגרונומים ידועי-שם ופעלים, חלקם אנשי אקדמיה וחלקם המורים והמדריכים מראשוני הענף בארץ-ישראל. מי שמתעניין,

ידעתי אז, כי בוודאי פעלו באזורים מחוץ לטווח של רפתן חולב (בלי רכב). יתכן ובמשקים שחבריהם מופיעים בתמונה יש מי שזוכר אותם ואולי אף מישהו הנמצא בשטח וישמח לזכור ולהיזכר.

מרדכי מלען

לזכר הרגעים היפים האלה וותיקי הענף שהניחו את היסודות למה שיש לנו היום – מצאתי לנכון ומתאים לפרסם את התמונה עם שמות משתתפי הקורס, אותם רשמתי של גבה בעט נובעדין שדהה מעט במרוצת השנים. לצערי, שמותיהם של ארבעה מדרידים לא

משתפי הקורס לבוקרים ותיקים במכללת רופין 14.03.1950

שורה עליונה, מימין לשמאל עומדים: אברהם בָּיִר (מדריך); צבי ריכנשטיין (קרית ענבים); ? (מדריך); ראובן בר־ענן (מדריך); שניאור אייזנשטט (דגניה ב'); ? (מדריך); חיים שור (מדריך); ? (מדריך); אריה הנדל (מדריך); שלום שָׁדֶר (מדריך); אבנר שמאי (ת.נ. רחובות); יוסף מינצר (מרחביה).

שורה שניה מלמעלה, מימין לשמאל עומדים: שלמה דורי (קב' השרון); צבי לאור (יקום); שיקה מלמדי (רוחמה); אריה מָנֶס (מדריך); ישראל אבני (גבע); זיגי שָׁן (בית זרע); צבי מורנגטל (מסילות); משה מרקמן (עין שמר); צבי לב (תל יצחק); נחמן יקותיאל (מדריך); משה רון (גבעת ברנר); טובה (עין חרוד); בלה (עין חרוד).

שורה שלישית מלמעלה, מימין לשמאל יושבים: אלפרד קָרֶש (עין החורש); צבי שוודרון (בית אלפא); גיזל פלביץ (מעברות); גולדשמיד (אשדות יעקב); פישל (שמיר); מרים ברץ (דגניה ב'); משה קידר (גבעת השלושה); ? (מדריך); דוד צוקרמן, כורע (שריד);

שורה תחתונה, יושבים על הדשא מימין לשמאל: ישראל לוי (כפר גלעדי); שמואל בלוך (מדריך); צבי מָלֶר (בית השיטה); מרדכי ולך (גניגר); יהודה הדר (תל יוסף); מוטל חייקים (שפיים); מרדכי גוטמן (גבת); מאיר אודלסקי (משמר העמק).